

Pastýřský list

mons. Javier Echevarría

prelát Opus Dei

Řím, 2.10.2011

OBSAH

FORMACE PRO NOVOU EVANGELIZACI

Jako první křesťané

Nezbytnost a důležitost formace

Svoboda, poslušnost, smysl pro zodpovědnost

LIDSKÁ FORMACE

Umírněnost

Statečnost

Lidská úroveň

Lidská úroveň posvěcených služebníků

DUCHOVNÍ FORMACE

Ztotožnit se s Kristem

Prostředky

Svatost smíření

Duch iniciativy a poslušnosti

Pokora a prozíravost v udílení duchovního vedení

Liturgická formace

Bohoslužba slova

Eucharistická liturgie

FORMACE V KATOLICKÉ DOKTRÍNĚ

Věrnost magisteriu a svoboda v názorových věcech

APOŠTOLSKÁ FORMACE

Osobní apoštolát přátelství a důvěry

Apoštolát v rodině a s mladými

Apoštolát a kultura

PROFESNÍ FORMACE

Práce a jednota života

Čistota úmyslu

Apoštolská spontánnost

Milovaní, ať Ježíš chrání mé dcery a syny!

1. Od té doby, co církve přijala od Pána apoštolské poslání (srv. *Mt 28, 19-20*), nepřestává hlásat evangelium. V průběhu staletí se projevily mnohé plody: z milosti Boží také Dílo a každý z jeho věřících. Stejně jako v jiných dobách probíhá také nyní v mnoha prostředích proces odkřesťanštění, který znamená pro lidstvo velkou újmu. Bůh vždy církvi poslal světce, kteří svým slovem a příkladem dokázali přivést duše zpět ke Kristu. Jak napsal papež Benedikt XVI. ve své encyklice o naději, křesťanství *není jen pouhým sdělením čehosi, co je možné se dozvědět, ale jde o sdělení, které účinně působí, vytváří skutečnosti a mění život.*¹

Pozdržím se teď u některých aspektů formace pro náš duchovní život a pro účast na „nové evangelizaci“, jak se o ní vyjádřil Jan Pavel II.

V roce 1985 nás v pastýřském listu vybízel první nástupce našeho Otce k aktivní účasti na tomto apoštolátu a zdůrazňoval důležitost usilování o vlastní formaci a její rozšíření na další duše.

Také Benedikt XVI. vede nyní křesťany touto cestou. Nedávné vytvoření Papežské rady pro novou evangelizaci² je důkazem tohoto zájmu. Všichni jsme se cítili osloveni, když na nedávných Světových dnech mládeže povzbuzoval mladé k *vydávání svědectví o víře v nejrůznějších prostředích, i tam, kde naráží na odmítání nebo lhostejnost. Není možné setkat se s Kristem a nedat jej poznat druhým. Nenechávejte si Krista pro sebe! Předávejte druhým radost své víry. Svět potřebuje svědectví vaší víry, určitě potřebuje Boha.*³

FORMACE PRO NOVOU EVANGELIZACI

Jako první křesťané

2. Protože Dílo se zrodilo právě proto, aby připomínalo všeobecnou výzvu ke svatosti a k apoštolátu, svatý Josemaría tvrdil, že **nejjednodušší způsob jak pochopit Opus Dei je podívat se na život prvních křesťanů. Žili zcela své křesťanské povolání. Hledali dokonalost, ke které byli povoláni prostou a nádhernou skutečností – křtem. Neodlišovali se navenek od ostatních občanů.**⁴

Na Hromnice Duch svatý Utěšitel podnítl apoštoly a ostatní učedníky k hlásání evangelia, když v jejich myslích oživil učení Ježíše Krista. Spisy Nového zákona dosvědčují, že jednou z prvních starostí apoštolů bylo zasít semena víry a vyživovat je naukou – slovy i dopisy. Trpělivé tříleté formování apoštolů Pánem, na které s pomocí Ducha svatého navázali oni sami a jejich spolupracovníci, přetvořilo svět antický v křesťanský.

Nezbytnost a důležitost formace

3. Svatý Josemaría podněcoval všechny k získání a neustálému rozvoji vlastní křesťanské formace – nezbytnému předpokladu k tomu, abychom prohloubili důvěrný vztah s Ježíšem Kristem a dali ho poznat dalším duším. *Discite benefacere (Iz 1, 17)*, naučte se konat dobro, opakoval slova proroka Izaiáše. **Protože ničemu nepomůže jakkoli nádherné a spásné učení,**

¹ Benedikt XVI., Encyklika *Spe salvi*, 30.12.2007, č. 2.

² Srv. Benedikt XVI., Apoštolský list *Ubicumque et semper*, 21.9.2010.

³ Benedikt XVI., Homílie na závěrečné mši svaté Světových dnů mládeže, 21.8.2011.

⁴ Svatý Josemaría, *Rozhovory*, č. 24.

pokud chybí lidé, kteří by je uvedli v praxi.⁵ Od svých prvních okamžiků v roli kněze věnoval mnoho úsilí doktrinální formaci osob, které se účastnily jeho pastorační práce. Později, jak se rozvíjelo Opus Dei, ještě zvýšil toto úsilí a stanovil prostředky pro nepřetržitost této formace – v první řadě formace svých dětí, ale i formace dalších nespočetných osob starých i mladých, mužů i žen, zdravých i nemocných, kteří byli ochotní přijmout toto poselství do svých duší.

Náš Otec mluvil o pěti aspektech formace: lidská, duchovní, doktrinálně-náboženská, apoštolská a profesní. Říkal, že člověk se **vypracovává postupně a nikdy se nevypracuje úplně; nikdy nedosáhne té lidské dokonalosti, jaká je mu dostupná. V určitém aspektu může být dokonce ve srovnání se všemi ostatními nejlepší, možná nepřekonatelný v určité konkrétní činnosti. Ale jeho růst po křesťanské stránce nemá hranic.**⁶

Když jsme upřímní sami k sobě, hned zjistíme, že potřebujeme zdokonalit svůj charakter, svůj způsob bytí – získáváním a zdokonalováním běžných lidských ctností, které jsou oporou pro ty nadpřirozené. Totéž se děje i v duchovní formaci – vždy máme možnost zlepšit se v křesťanských ctnostech, zvláště v lásce, která je jádrem dokonalosti.

Také v oblasti nábožensko-doktrinální formace může a musí naše poznání Boha a zjeveného učení růst, abychom tajemství víry uvedli v soulad s naším rozumem, vůlí a srdcem a hlouběji si je vštípili.

V apoštolátu, **bezbřehém moři**, je pro ohlašování Kristovy lásky v nových prostředích a nových zemích nutná příprava. Toto byla od počátku meta svatého Josemarí, jak je patrné z jeho zápisků z prvních let Díla: **Poznat Krista. Dát ho poznat ostatním. Přinést ho do všech koutů země.** Profesní zdatnost se stává **udicí rybáře lidí**⁷ k rozšíření Kristova království – již přítomnému v jeho církvi – ve společnosti.

Výhled je tak rozsáhlý, že těžko budeme moci někdy říci: už jsem dostatečně zformovaný! **My nikdy neřekneme: to stačí. Naše formace nikdy neskončí. Vše, co jste obdrželi doposud, se stane základem pro to, co přijde později**⁸ – říkal náš Otec.

Svoboda, poslušnost, smysl pro zodpovědnost

4. Identifikování se s Kristem vyžaduje svobodnou spolupráci člověka: „Utvořil tě bez tvé spolupráce, ale bez tvé spolupráce tě neobdaří milostí.“⁹ Tato osobní odpověď hraje nepostradatelnou roli, ale kam nedosáhne člověk, dosáhne Boží milost. **Pán nám zanechal svobodu, která je velkým dobrem a původem mnoha zel. Ale také původem svatosti a lásky.**¹⁰ Původem lásky – jenom svobodné bytosti mohou milovat a být šťastné. Těžko roste láska tam, kde je nátlak. A nemůže být věrnost bez svobodného a pevného rozhodnutí identifikovat se s Boží vůlí.

Církev má lék na vyléčení lidské slabosti, důsledku hříchu, která se projevuje mimo jiné omezením vnitřní svobody. Tento lék, Boží milost, nejenom že léčí přirozenou svobodu, ale povyšuje ji na svobodu novou, vyšší. Ježíš Kristus nás skutečně *vytrhl z otroctví zkázy a uvedl do svobody a slávy dětí Božích (Řím 8, 21). Bud'te v tom tedy pevní* – nabádá Apoštol – *a nenechte se zase zapřáhnout do toho otrockého chomoutu (Gal 5, 1).*

⁵ Svatý Josemaría *Dopis 6.5.1945*, č. 19.

⁶ Svatý Josemaría, *Dopis 24.3.1931*, č. 9.

⁷ Svatý Josemaría, *Cesta*, č. 372.

⁸ Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, 18.6.1972.

⁹ Svatý Augustín, *Kázání*, 169, 13 (PL 38, 923).

¹⁰ Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, 1963.

Zamysli se nyní, zda volíš pevně a neochvějně život – vyzývá nás svatý Josemaría. Zda na laskavý Boží hlas, který tě povzbuzuje ke svatosti, odpovídáš svobodným „ano“.¹¹ Právě naše osobní odpověď na Boží volání, v církvi i v Díle, je důvod naší vytrvalosti. Nejen to, tato svoboda se plně rozvine a dosáhne svého naplnění pouze skrze láskyplné odevzdání se Boží milosti, jak to učinil Ježíš.

Osobní svoboda člověka – kterou hájím a budu vždy hájit ze všech sil – mě vede k tomu, abych se ptal s přesvědčivou jistotou, i s vědomím své slabosti: Co ode mne, Pane, očekáváš, abych to mohl svobodně udělat?¹² A náš Otec dále říká: **Na to nám odpovídá sám Kristus: *veritas liberabit vos (Jan 8, 32)*, pravda vás osvobodí. Co je to však za pravdu, která v celém našem životě otvírá a uskutečňuje cestu svobody? Je to radost a jistota, která vychází ze vztahu mezi Bohem a jeho tvory, z poznání, že jsme vyšli z Božích rukou, že v nás našla zalíbení Nejsvětější Trojice, že jsme děti tak velkého Otce.**¹³

5. Začleněním se do Opus Dei se každý dobrovolně zavazuje formovat se, aby se plnilo poslání Díla v lůně církve, a účastní se proto s vděčností specifických formačních prostředků, které stanovil Josemaría, věrný Boží vůli.

Rozvažujme pečlivě a často o naší **povinnosti dobře se formovat po doktrinní stránce, o povinnosti dobře se připravit, aby nám ti, kdo nás poslouchají, rozuměli a aby se to na nich navíc i projevilo.**¹⁴ Odtud plyne naše odhodlanost využít až do dna formační prostředky, kterých se účastníme.

Jak poukázal Jan Pavel II., „při výchově jsou zvlášť nutné a plodné některé zásady, především ta, že pravá a účinná výchova může být zprostředkována jen tehdy, když každý sám převezme odpovědnost za vlastní výchovu a bude ji rozvíjet. Neboť každá výchova je v podstatě "sebevýchova". Dále je důležité přesvědčení, že každý z nás je cílem a zároveň počátkem výchovy. Čím víc se sami vychováváme, tím víc potřebujeme nutnost pokračovat v této výchově a prohlubovat ji. A tím jsme schopnější formovat druhé.“¹⁵

LIDSKÁ FORMACE

6. Ve vztahu k člověku usiluje formace o upevnění ctností a přispívá utváření charakteru: Pán nás chce velmi lidské a velmi božské, s očima upřenýma na toho, který je *dokonalý Bůh a dokonalý člověk.*¹⁶

Budova svatosti spočívá na lidských základech: milost předpokládá přirozenost. Proto II. vatikánský koncil doporučuje věřícím laikům, aby vysoce oceňovali ctnosti společenského života, jako je čestnost, duch spravedlnosti, upřímnost, slušnost a statečnost, neboť bez nich nemůže existovat ani pravý křesťanský život.¹⁷

Pevná osobnost se vytváří v rodině, ve škole, v práci, v přátelství, v nejrůznějších životních situacích. Navíc je třeba naučit se chovat ušlechtilě a čestně. Takto se zušlechtlí charakter jako základ pro posílení víry ve vnějších i vnitřních nesnázích. Jsou jistě muži a ženy, **kteří možná ani neměli příležitost slyšet boží slovo nebo je zapomněli. Ale po lidské stránce jsou tito lidé upřímní, poctiví, soucitní, čestní. A odvažují se tvrdit, že ten, kdo má takové dobré vlastnosti, je na nejlepší cestě, aby byl velkodušný i vůči Bohu, protože běžné lidské ctnosti jsou základem ctností nadpřirozených.**¹⁸

¹¹ Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 24.

¹² *Ibid.*, č. 26.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Svatý Josemaría, *Dopis 9.1.1932*, č. 28.

¹⁵ Jan Pavel II., Apoštolský list *Christifideles laici*, 30.12.1988, č. 63.

¹⁶ *Atanášovo vyznání víry*.

¹⁷ II. vatikánský koncil, Dekret *Apostolicam actuositatem*, č. 4.

¹⁸ Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 74.

Je třeba znovu objevit hodnotu a potřebnost lidských ctností, protože v současné době je mnozí považují za protiklad svobody, spontánnosti a – jak se mylně domnívají – lidské autenticity. Zdá se, že zapomínají, že právě tyto dokonalosti rozumu a vůle umožňují čestné a správné jednání a vedou ke spravedlivému, snášenlivému a laskavému soužití ve společnosti.

I když prostředí, ve kterém žijeme, někdy znesnadňuje pochopení těchto hodnot, neznamená to, že tím lidské ctnosti ztratí svou přitažlivost. Proti nejružnějším lákadlům, která nedokáží naplnit jeho srdce, člověk nakonec hledá něco, co má opravdu smysl. Proto my křesťané máme ukázat – v první řadě vlastním příkladem – krásu ctnostného života, života plně lidského, života šťastného.

V současnosti se jako zvláště důležité jeví ctnosti umírněnosti a statečnosti.

Umírněnost

7. Umírněnost znamená sebeovládání. Sebeovládání, kterého dosáhneme, když si ujasníme, že **nemůžeme popustit uzdu všemu, co na nás doléhá ať tělesně nebo duševně. Ne všechno, co se dělat může, se dělat má. Je sice pohodlnější nechat se vláčet tak zvanými přirozenými pohnutkami, ale na konci této cesty najdeme jen smutek, osamocenost ve vlastní ubohosti.**¹⁹

Tato ctnost vnáší řád a míru do tužeb a spořádanou a pevnou kontrolu rozumu nad vášněmi. Neznamená pouhé odmítání – to by představovalo karikaturu této ctnosti. Slouží k tomu, aby se dobro a tužba, kterou vzbuzuje, harmonicky začlenily do celkové vyspělosti osoby a zdraví duše. **Umírněnost nepředpokládá omezenost, ale velkorysost. Mnohem více strádání je v nestřídmosti, v níž se srdce zřiká samo sebe, aby sloužilo prvnímu, kdo mu nabídne hluchý zvuk plechových zvonců.**²⁰

Zkušenost ukazuje, že neumírněnost ztěžuje schopnost určit opravdová dobra. Jakou lítost vzbuzují ti, u kterých se rozkoš stala měřítkem jejich rozhodnutí! Nestřídmá osoba se dává vláčet všemi možnými pocity a vjemy z okolí. Nedbá pravé hodnoty věcí a hledá štěstí pouze v pomíjivých zážitcích, které člověka svou prchavostí a smyslovostí nikdy zcela nasytí, nýbrž znepokojují a vyvádějí z rovnováhy, a tak ho uvedou do spirály autodestrukce. Naopak umírněnost propůjčuje klid a pokoj; neumlčuje ani neodmítá dobré tužby a vznešené vášně, nýbrž činí člověka opět pánem sebe sama.

V této oblasti získávají zvláštní odpovědnost supernumeráři úsilím o vytvoření křesťanských domovů. Svatý Josemaría říkal, že rodiče musí naučit své děti **žít střídme (...). Je to těžké, ale je třeba být pevný: mějte sílu k výchově ve střízlivosti.**²¹ Nejúčinnější způsob, jak předat tento přístup především malým dětem, je vlastní příklad. Pochopí krásu této ctnosti pouze tehdy, až si všimnou, jak se zřikáte svých rozmarů z lásky k nim, obětujete svůj odpočinek, abyste jim mohli věnovat čas, doprovázet je, plnit svou roli rodiče. Pomáhejte jim dobře zacházet s tím, co užívají – prokážete jim tak velké dobro. Opakuji: když pečujete o mírnost a střídmost ve vlastních domovech, Pán odmění vaše mateřské i otcovské odříkání a oběti a v lůně vašich vlastních domovů se zrodí povolání ke službě Bohu.

Statečnost

8. Někdy pocítíme určitý odpor k námaze, k tomu, co s sebou přináší práce, k oběti a sebezapření. Statečnost „při obtížích zabezpečuje pevnost a vytrvalost v úsilí o dobro. Posiluje roz-

¹⁹ *Ibid.*, č. 84.

²⁰ *Ibid.*

²¹ Svatý Josemaría, Zápisky z rodinného setkání, 28.11.1972.

hodnutí odporovat pokušení a překonávat překážky mravního života. Ctnost statečnosti dává schopnost přemáhat strach, a to i strach ze smrti, a čelit zkouškám a pronásledování.”²²

Usilujme o to získat návyk přemáhat se v malých věcech: dodržet rozvrh, dbát o pořádek, nepodrobovat se rozmarům, ovládat hněv, dokončovat práci, atd. Tak budeme moci rychleji reagovat na požadavky našeho křesťanského povolání. Statečnost nás navíc povede k trpělivosti, umožní nám trpět, aniž bychom to dávali najevo ostatním, a snášet protivenství, která plynou z našich vlastních omezení a chyb, únavy, povahy ostatních, nespravedlnosti, nedostatečných prostředků. **Statečný člověk je ten, kdo vytrvale koná to, co podle svého svědomí má konat, ten, kdo neměří hodnotu nějaké práce výhradně ziskem, ale službou, kterou tato práce poskytuje druhým lidem. Statečný člověk někdy trpí, ale nevzdává se, snad i pláče, ale své slzy polyká. I když protivenství sílí, neustoupí.**²³

Je třeba pevnosti v odhodlání každodenně se posvěcovat a vykonávat apoštolát uprostřed světa. Možná se objeví překážky, ale osoba podněcovaná Boží silou – *quoniam tu es fortitudo mea* (Žl 30 [31] 5), protože Ty, Bože, jsi má síla – se nebojí dávat najevo svou víru a hájit ji, i kdyby to znamenalo jít proti proudu. Podívejme se opět na první křesťany: setkávali se s mnoha obtížemi – Kristovo učení představuje, tehdy i nyní, *znamení, kterému se bude odporovat* (Lk 2, 34). Dnešní svět potřebuje muže a ženy, kteří budou vydávat ve svém každodenním životě **tiché a hrdinské svědectví tolika křesťanů, kteří žijí evangelium bez kompromisů a plní své povinnosti.**²⁴

Lidská úroveň

9. Úsilí o pěstování lidských ctností přispěje k tomu, aby se vydávalo vonné kadidlo Krista, *bonus odor Christi* (srv. 2 Kor 2, 15). V této souvislosti se jeví jako zvláště důležitá „lidská úroveň“, srdečné a ohleduplné jednání s ostatními. Podporujme je v rodinném kruhu, na pracovišti, ve chvílích oddechu a zábavy, při sportu a odpočinku, i kdyby to nezdálo se vyžadovat jít proti proudu. Neobávejme se toho, když se naše přirozené křesťanské chování střetne s okolím, protože – jak učil svatý Josemaría – právě to je chování, které od nás Pán žádá.²⁵

Dnes vyvstává naléhavá potřeba dbát o lidskou úroveň a rozšiřovat ji i v okolí. Často se v rodině a ve společnosti tyto projevy ohleduplnosti v lidském chování zanedbávají ve prospěch falešné přirozenosti. Existuje mnoho způsobů, jak přispívat formaci v této oblasti. Na prvním místě je jako vždy vlastní příklad, i když je vhodné připomínat toto téma také v osobních rozhovorech a přednáškách pro skupiny osob. Úcta ve vzájemném styku se projevuje ve slušném a důstojném způsobu oblékání, v tématech rozhovorů a debat, v podporování radostného ducha služby ostatním, doma, ve škole, v místech zábavy a odpočinku, v materiální péči o domov a maličkosti.

Zvláštní důležitosti nabývá zájem o získání a rozvoj hlubokého vzdělání, přiměřeného okolnostem, sociálnímu prostředí a osobním zájmům a koníčkům. Omezím se zde pouze na to, že připomenu důležitou roli četby a dobrého využívání času vyhrazenému vhodnému odpočinku.

10. V centrech Opus Dei a v apoštolských činnostech rozvíjených věřícími Prelatury se usiluje o to, aby se mládež naučila myslet na ostatní s velkorysostí a chutí sloužit. Povzbuzujme ji, aby si vytvořila takový životní vzor, který ji nebude uzavírat v nevalných, pohodlných a egoistických hranicích. Vzpomeňme jen na to, jak svatý Josemaría v mladých lidech podněcoval jejich vznešené cíle a povznášel je na nadpřirozenou úroveň.

²² *Katechismus katolické církve*, č. 1808.

²³ Svatý Josemaría, *Boží přítel*, č. 77.

²⁴ Benedikt XVI., Promluva před modlitbou Angelus, 28.10.2007.

²⁵ Srv. Svatý Josemaría, *Cesta*, č. 380.

Jestliže mládež rozvíjí tyto vznešené cíle – přemáháním sebe sama a obětí – snadněji ocení nadpřirozený přesah tohoto úsilí. Snazší bude i pomoci jí, aby se zdokonalila ve vnitřním životě a stala se způsobilým nástrojem v Kristových rukou ve službě církvi a společnosti.

Mnoho chlapců a dívek – pronesl Jan Pavel II. při určité příležitosti – „má vysoké nároky na to, co se týká smyslu a stylu jejich života a touží zbavit se náboženských a morálních nejistot. Pomáhejte jim v tom. Dnešní generace jsou opravdu otevřené a citlivé na náboženské hodnoty, byť někdy bezděčně. Pociťují, že náboženský a morální relativismus neposkytuje štěstí a že svoboda bez pravdy je prázdná a falešná.“²⁶ Ten, kdo se spokojí s omezenými vyhlídkami, nabude pouze těžko opravdové lidské a křesťanské formace. Nepřestávejme mladé povzbuzovat v tom, aby dokázali čelit problémům tohoto světa.

Lidská úroveň posvěcených služebníků

11. I pro kněze se ukazuje jako nezbytná snaha o vykonávání lidských ctností – už pro samou podstatu pastýřské služby. Kněží konají svou práci uprostřed světa, v bezprostředním styku s lidmi ze všech společenských tříd. Jak poukázal don Alvaro, tito lidé „bývají neúprosnými soudci kněze a všímají si především toho, jak si kněz počíná jako člověk.“²⁷

Přívětivý vzdělaný kněz připravený věnovat svůj čas ostatním dokáže působit dobře a zpříjemnit námahu křesťana.

Žádné skutečnosti a okolnosti nevzdálily svatého Josemaríu od ušlechtilé představy, kterou choval o kněžství. I když na jednu stranu je třeba udělat vše pro to, aby kněz získal všechny (srv. *I Kor 9, 19*), na druhou stranu nesmí zapomínat, že je představitelem Krista mezi lidmi. Je tedy logické, že se přes všechna svá osobní omezení musí snažit, aby ostatní věřící objevili skrze jeho chování Kristovu tvář. Doporučení, kterými náš Zakladatel naléhal na duchovní, aby pečovali o správnost v oblékání, aby je tak lidé mohli rozpoznat jako služebníky Kristovy, jako správce Božích tajemství (srv. *I Kor 4, 1*), si uchovávají svou aktuálnost.

Kněžství zasahuje do všech oblastí knězova života. Právě proto, že má být skutečně a neustále k dispozici, musí být lehce rozpoznatelný a kněžské oblečení – sutana nebo klerika – ho jasně odlišuje. V současné společnosti velmi spjaté s pěstováním vnějšího dojmu a zároveň snad i vzdálené od Boha kněžský oděv neprojde bez povšimnutí. Proto kněží Prelatury, kteří zastávají pastýřskou službu v nějakém kostele, obvykle nosí sutanu, stejně jako v našich centrech. **Nemluvím o zemích s jinými zvyky – poznamenával náš Otec. Budeme vždy dělat to, co nařizuje církev. Ale doma budeme vždy chodit v sutaně; ti, kteří tak mluví o svobodě, musí alespoň respektovat naši svobodu oblékat se doma, jak chceme.**²⁸

DUCHOVNÍ FORMACE

12. Toto hledisko „musí zaujímat přední místo v životě každého člověka, který je povolán, aby stále rostl v důvěrném spojení s Ježíšem Kristem, v souladu s Otcovou vůlí, v oddanosti bratřím v lásce a spravedlnosti.“²⁹

Papež Benedikt XVI. připomenul, že **v nejstarší církevní tradici měla formační cesta křesťana vždy zkušenostní charakter – aniž by se zanedbávalo systematické poznání obsahu víry. V něm bylo rozhodující živé a přesvědčivé setkání s Kristem hlásaným autentickými**

²⁶ Jan Pavel II., Promluva ke skupině biskupů při návštěvě *Ad limina*, 18.11.1999.

²⁷ Don Alvaro del Portillo, *Spisy o kněžství*, Rialp, Madrid, 6. ed. 1990, str. 24.

²⁸ Svatý Josemaría, *Dopis 8.8.1956*, č. 47.

²⁹ Jan Pavel II., Apoštolský list *Christifideles laici*, 30.12.1988, č. 60.

svědky.³⁰ Život v jednotě s Kristem, hledání svatosti je vyživováno duchovními prostředky: znalostí katolického učení, liturgickým a svátostným životem, duchovním vedením.

Ztotožnit se s Kristem

13. S působením Ducha svatého jsou způsoby následování Ježíše Krista uvnitř církve nespočetné. Takto to komentoval náš Otec, když napsal: **Musíte být navzájem tak různí, jako jsou různí svatí, vždyť každý z nich má svoje zvláštní osobní rysy. Ale musíte být také podobní jeden druhému jako svatí, kteří by nebyli svatými, kdyby se každý z nich nebyl ztotožnil s Kristem.**³¹

Opus Dei, kromě úkonů zbožnosti v církvi tradičních, které doporučuje svým věřícím a ostatním lidem blízkým jeho apoštolským činností, předává ducha, který zakládá smysl života v Božím dětství v Kristu. Osa, *pant*, kolem kterého se točí celá činnost posvěcování sebe i ostatních, je profesní práce vykonávaná co nejlépe, v jednotě s Ježíšem Kristem a s přáním sloužit ostatním.

Tato duchovní pomoc usnadňuje jednotu života, protože věřící Prelatury a členové Kněžské společnosti Svatého kříže se učí proměňovat konkrétní situace, ve kterých se nacházejí, v příležitost a prostředek k apoštolátu a dosažení svatosti, jednajíce vždy v plné svobodě v profesních, rodinných, sociálních, politických a dalších oblastech, které církev nechává na osobním rozhodnutí katolíků.

V tomto smyslu svatý Josemaría říkal, že **je nemožné rozlišovat mezi prací a rozjímáním. Není možné říci, až potud se pracuje a až potud se modlí. Zůstává se neustále v modlitbě a kontemplaci Boží přítomnosti. Navenek jsme muži činu a přitom se zastavíme až tam, kde skončili největší mystikové: vyletěl jsem vysoko, tak vysoko, / že jsem mu umožnil lov, až k Božímu srdci.**³² Jak bychom mohli neobjevit odraz tohoto učení ve slovech Jana Pavla II., kterými promlouval k věřícím Opus Dei v Castel Gandolfo? „Žít ve světě v jednotě s Bohem, v jakékoli situaci, a snažit se zlepšit sama sebe prostřednictvím milosti a příkladem svého života dát poznat Krista ostatním. Co je krásnějšího než tento ideál? Vy, kteří jste začlenění a spojeni s tímto radostným a bolestným lidstvem, ho chcete milovat, osvěcovat, spasit.“³³

Prostředky

14. Spojení práce a asketického boje, kontempace a vykonávání apoštolského poslání vyžaduje hlubokou přípravu. Proto nám Opus Dei nabízí širokou škálu osobních a skupinových formačních prostředků. Mezi těmi osobními je jeden, který je zvláště důležitý: bratrská rozmluva, kterou také někdy nazýváme důvěrností pro její interpersonální charakter plný důvěry.

Je to rozhovor duchovního vedení vnímaný v kontextu bratrské služby, který pomáhá hluboce, svobodně a zodpovědně žít každodenní setkání s Kristem uprostřed světa. Už na stránkách Nového zákona nalézáme doklady toho, že Pán chtěl využívat muže a ženy k tomu, aby jejich prostřednictvím uvedl duše na cestu k metě svatosti. Když povolá svatého Pavla na cestě do Damašku, vyzve ho, aby vyhledal jiného člověka, Ananiáše, který mu oznámí, co je třeba vědět o jeho nové cestě, na kterou se chystá vydat (srv. *Sk* 9, 6-18; 22, 10-15). Později jde do Jeruzaléma *videre Petrum*, aby uviděl Petra a aby se od něj naučil mnoha aspektům křesťanského života a učení (srv. *Gal* 1, 18). Duchovní vedení je skutečně prostředek, který sahá až k prvním krokům církve.

³⁰ Benedikt XVI., Apoštolský list *Sacramentum caritatis*, 22.2.2007, č. 64.

³¹ Svatý Josemaría, *Cesta*, č. 947.

³² Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, 30.10.1964.

³³ Jan Pavel II., *Homilie*, 19.8.1979.

V Opus Dei směřuje tato duchovní pomoc především k tomu, aby usnadnila věrně vstřebat ducha, kterého náš Zakladatel přijal od Boha a předal nám a který byl vytěčen církví jako cesta svatosti.³⁴

15. Svatý Josemaría vysvětloval, že v Díle se duchovní vedení uskutečňuje *in actu*, to znamená ve chvíli, kdy probíhá tento rozhovor. Tato péče se chápe jako rady, které pomohou křesťanovi pokročit v duchovním životě. Náš Otec někdy srovnával toto duchovní vedení s úlohou staršího bratra, který se stará o mladší bratry, s úlohou věrného přítele či přítelkyně, kteří touží pozvat druhé, aby se stali lepšími křesťany.³⁵ Rozmluva je tedy konverzace mezi bratry a ne rozhovor podřízeného s nadřízeným. Ti, kdo mají na starosti tyto rozmluvy, vždy jednají s mimořádnou jemností, plodem opravdového zájmu o vnitřní život a apoštolské aktivity svých bratrů. Nikdy se nesnaží nikoho ovlivňovat v jeho časných záležitostech – v profesní, sociální, kulturní, politické oblasti atd.

V Díle je oddělení jurisdikce a duchovního vedení založeno na běžných zvycích a postupech, mezi jiným na tom, že osoby, které přijímají rozmluvu duchovního vedení – místní ředitelé a někteří další věřící speciálně na to připravení a kněží ve svátosti smíření – nemají žádnou vládu nad lidmi, o které pečují. Místní řízení se netýká přímo osob, nýbrž pouze organizace center a apoštolských aktivit – úloha místních ředitelů ve spojitosti s jejich bratry, resp. sestrami, spočívá pouze v bratrské radě. Proto duchovní vedení a vykonávání řízení nezastávají stejné osoby. Jediný způsob řízení osob je jurisdikce, kterou zastává pouze prelát a jeho vikáři.

Co tedy nabízí Opus Dei? Zvláště je to duchovní vedení svým věřícím a dalším osobám, kteří o ně mají zájem. Protože my, věřící prelatury, usilujeme o své posvěcování a o uskutečňování poslání Opus Dei v církvi, běžně nemáme nic proti tomu rozmlouvat s tím, koho nám určí naši ředitelé (i kdyby se jednalo o někoho mladšího než my), v plné svobodě a s důvěrou v Boží milost, která využívá lidské nástroje. Bratrská rozmluva není předkládání účtů z vlastního svědomí. Když se nás v ní někdy na něco ptají – a někdy je velmi vhodné ba dokonce nutné, aby se ptali –, postupují s jemností a opatrností, protože nikdo není v rozmluvě nucen mluvit o tom, co je vyhrazeno pro zpověď.

Toto všechno, o čem se vám zmiňuji, děti moje, vám bude připadat zřejmé, ale přál jsem si ujasnit to v aktuálním kontextu společnosti, která je zvláště citlivá na soukromé záležitosti, i když zároveň v některých prostředích překypuje nedostatkem studu a nerespektováním soukromého života. Krátce po tom, co jsme poznali Dílo, nám všem vysvětlili, že nás nesmí ani napadnout nazývat toho, s kým rozmlouváme, „svým duchovním vůdcem“. Jednoduše proto, že v Díle neexistuje ani nikdy neexistoval žádný kult osobnosti. Ten, kdo přijímá rozmluvu, předává ducha Opus Dei bez jakýchkoli dodatků. Kdo je pověřen poskytovat tuto pomoc, zmizí, aby duše postavil před Pána – v souladu se znaky naší cesty: cesty v Díle, cesty, která **je velmi široká. Může se jít vpravo nebo vlevo, na koni nebo na kole, po kolenou nebo po čtyřech, jako jste chodili jako děti; dokonce i příkopem, ovšem tak, abychom nesešli z cesty.**³⁶

Svätost smíření

16. Kromě bratrské rozmluvy se také obracíme na kněze, běžně jednou týdně, abychom od něj přijali duchovní pomoc spojenou se svátostí smíření. Jak je pochopitelné, poskytují ji zpovědníci přidělení jednotlivým centrům, kteří byli vysvěceni, aby v první řadě zcela sloužili svým bratrům a sestram, a protože znají a žijí téhož ducha, mají zvláštní průpravu k tomu, aby nás

³⁴ Srv. Jan Pavel II., Apoštolská konstituce *Ut sit*, 28.11.1982.

³⁵ Srv. Svatý Josemaría, Abatyše z Las Huelgas. *Teologicko-právní studie*, Rialp, Madrid 1974, 3. ed., str. 153. V nedávné době Kongregace pro klérus vydala dokument *Kněz, zpovědník a duchovní vůdce, služebník Božího milosrdenství*, 9.3.2011, kde se explicitně zmiňuje, že také „věřící dobře formovaní laici (...) vykonávají tuto službu rady na cestě za svatostí“ (č. 65).

³⁶ Svatý Josemaría, *Zápisky z rozjímání*, 31.12.1970.

usměrňovali, nikdy k tomu, aby nám přikazovali. Stejným způsobem postupují i lidé, kteří navštěvují rodinného doktora, pokud ho mají, a ne cizího.

Jak jasně vyjádřil svatý Josemaría, zároveň mají věřící prelatury jako všichni katolíci naprostou svobodu zpovídat nebo radit se s kterýmkoli knězem k tomu způsobilým. Možná vás překvapuje, že vám připomínám tuto tak jasnou věc, ale chci se o ní zmínit, protože je možná méně známá lidem, kteří neznají Opus Dei nebo ducha svobody vlastní následovníkům Ježíše Krista. Kromě toho náš Otec stanovil, aby se při zpovědi a při bratrské rozmluvě obvykle nejednalo o tutéž osobu.

Duch iniciativy a poslušnosti

17. Duchovní vedení vyžaduje, aby určená osoba projevovala přání dělat pokroky v následování Krista. Právě ona jako první vyhledává přiměřeně často toto povzbuzení a podnět, otevře své srdce, aby se jí mohly navrhnout cíle, ukázat možná vychýlení, podpořit v těžkých chvílích, poskytnout útěchu a pochopení. Proto projevuje iniciativu a zodpovědnost. **Rada druhého křesťana a zvláště rada kněze v morálních a věroučných otázkách, je účinnou pomocí pro rozpoznání toho, co po nás Bůh v konkrétní věci žádá. Ale tato rada nevyklučuje osobní zodpovědnost. Jsme to my, každý z nás, kdo se musíme nakonec rozhodnout – a budeme se muset zodpovídat Bohu za tato rozhodnutí.**³⁷

Abychom podporovali působení Ducha svatého a duchovně rostli a ztotožnili se s Kristem, musíme v duchovním vedení dbát o ctnosti upřímnosti a poslušnosti, které vyjadřují postoj věřící duše před Utěшитelem. Takto popisoval svatý Josemaría doporučení všem věřícím, ať z Díla, nebo ne: **Jistě znáte dobře povinnosti své křesťanské cesty, která vás dovede bez zastavení a pokojně ke svatosti. Také si dáte pozor na obtíže, protože je lze tušit hned na začátku této cesty. Nyní na vás naléhám, abyste si dali radit, vést se duchovním vůdcem, kterému svěříte všechny své zbožné plány a každodenní problémy ovlivňující váš duchovní život. Svěřte mu své prohry i svá vítězství.**

V duchovním vedení buďte vždy naprosto upřímní, nenechte si nic pro sebe, nemějte strach ani se nestydte zcela otevřít svá srdce. Když to neuděláte, pak se vaše cesta, nejprve rovná a sjízdná, zamotá a to, co zprvu nebylo ničím podstatným, se nakonec stane škrtící smyčkou.³⁸

Opakujíc učení církevních otců a duchovních autorů a opírajíc se o mnohé roky pastýřské praxe, naléhal: **Když se duše zmocní zlý duch mlčení, nic se nedaří. Jestliže ho ihned vyhostíme, daří se vše a jsme šťastní, jdeme životem rovně a přímo. Buďme vždy až drsně otevření, zachovávejme však jistou slušnost.**³⁹

Pán vylije v hojnosti svou milost na ty, kdo pokorně a s nadpřirozeným pohledem přijmou rady udělené v duchovním vedení a budou v nich vidět hlas Ducha svatého. Pouze s opravdovou poslušností srdce a mysli je možné pokročit na cestě svatosti, protože Utěšitel svými vnuknutími a radami těch, kteří nás vedou, **postupně udává nadpřirozený tón našim myšlenkám, přáním i skutkům. To on nás vede, abychom přilnuli ke Kristovu učení a do hloubky je pochopili, to on nám dává své světlo, abychom si uvědomovali své vlastní povolání a sílu pro uskutečnění všeho, co od nás Bůh očekává. Jestliže budeme poslušni Ducha svatého, bude se v nás postupně utvářet Kristův obraz a každým dnem se budeme přibližovat Bohu Otci. Všichni, kdo se dávají vést Božím Duchem, jsou Boží děti (Řím 8, 14).**⁴⁰

Pokora a prozíravost v udílení duchovního vedení

³⁷ Svatý Josemaría, *Rozhovory*, č. 93.

³⁸ Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 15.

³⁹ *Ibid.*, č. 188.

⁴⁰ Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 135.

18. Zastavím se teď u nutných předpokladů těch, kdo ostatním poskytují duchovní vedení. Na prvním místě je mít rád ostatní takové, jací jsou, a hledat výhradně jejich dobro. Tak bude postoj těchto osob vždy kladný, optimistický a povzbuzující. Kromě toho musí v sobě podněcovat ctnost pokory, aby neztratily ze zřetele skutečnost, že jsou pouhými nástroji (viz. *Sk 9, 15*), které chce Pán využít k posvěcování duší.

Dále se musí snažit připravit se co nejlépe na vykonávání svého úkolu, poznat základní principy duchovního života, který duše obvykle žijí, a postupovat obezřetně v mimořádných situacích, tzn. nespoléhat výhradně na vlastní úsudek. V těchto chvílích, kromě toho, že je třeba více se modlit, musí prosit Ducha svatého, aby prosvětлил a vyjasnil daný problém. Pokud je to potřeba, je možné prosit v souladu s morálním učením o radu vzdělanější osoby. Aby totožnost dotčené osoby zůstala skutečně utajená a aby se přísně zachovávala mlčenlivost a diskretnost tohoto úřadu, předloží se jim s odpovídajícím uvážením hypotetický případ s obměněnými okolnostmi.

V Díle jsme odjakživa věděli a výslovně schvalovali, aby se ten, se kterým bratrsky rozmlouváme, mohl poradit s příslušným ředitelem, pokud to pro účinnější pomoc dotyčnému považuje za vhodné. Aby byl ještě zřejmější duch svobody a důvěrnosti v těchto situacích, ani běžných, ani častých, osoba přijímající rozmluvu se zeptá dotyčného, zda si přeje požádat ředitele o radu osobně, nebo zda se mu zdá vhodnější, aby to učinil ten, kdo rozmluvě naslouchá. Jedná se o postup, který zintenzivňuje opatření pro zachovávání opatrnosti a delikátnosti běžná již od počátku.

Přitom se ovšem všichni mohou obrátit ve věci svého vnitřního života přímo na Otce nebo regionálního ředitele a ředitele delegace. To nám, kdo máme duchovní vedení v Opus Dei, poskytuje záruku, že dostaneme to, co potřebujeme a žádáme: ducha, kterého nám předal svatý Josemaría bez jakýchkoli úprav a dodatků. Současně se ani zdaleka neumenšuje povinnost zachovávat přirozené tajemství, chráněné s nejvyšší opatrností a přísností. Osoba, která by v tomto bodě nebyla vzorná, by postrádala základní předpoklad pro poskytování duchovního vedení.

Ti, kdo se starají o druhé, snaží se neustále podněcovat vnitřní svobodu svěřených duší, aby svobodně odpovídaly na požadavky Boží lásky. Duchovní vedení tedy není uniformováním věřících Opus Dei – to by postrádalo smysl a přirozenost. **Dílo si nás žádá zcela svobodné a rozdílné. Ale chce, abychom byli zodpovědnými a důslednými katolíky, tak aby srdce a rozum každého z nás nešly odlišnou cestou, každý podle svého, ale abychom byli naopak svorní a pevní a vždy činili to, co je očividně třeba činit, a nenechali se vláčet svými sklony a pomíjivými trendy pro nedostatek charakteru a poslušnosti vůči vlastnímu svědomí.**⁴¹ Musí ovšem mluvit dostatečně rázně, aby podnítili k putování po cestách, které ukazuje Bůh, a zároveň také co nejlaskavěji, protože nejsou ani pány duší ani se za ně nepovažují, ale naopak jejich služebníky: *fortiter in re, suaviter in modo*. **Pravá moudrost vyžaduje podat vhodný lék, kdykoli je to nutné, a důkladně a bez uklidňujících prostředků ránu ošetřit. (...) Takto musíme v první řadě zacházet sami se sebou a pak s těmi, kterým jsme podle přirozeného práva nebo z lásky povinni pomáhat.**⁴²

V tomto úkolu nám nesmí bránit myšlenka, že i my sami se musíme v tomto konkrétním bodě zlepšit. **Copak nemůže léčit i lékař nemocný, dokonce chronicky nemocný? Nedovoluje mu snad jeho nemoc předepisovat správné léky i dalším nemocným? Samozřejmě. Aby mohl léčit, stačí, aby měl příslušné znalosti a dovedl je uplatňovat v praxi se stejným zaujetím, jako on sám bojuje s vlastní chorobou.**⁴³

Liturgická formace

⁴¹ Svatý Josemaría, *Dopis 6.5.1945*, č. 35.

⁴² Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 157.

⁴³ *Ibid.*, č. 161.

19. Součástí duchovní formace, spojené těsně s formací doktrinálně-náboženskou, je láska k posvátné církevní liturgii, ve které se koná, obzvláště při mši svaté, dílo našeho vykoupení.⁴⁴ **Mše svatá nás vede k základnímu tajemství víry, neboť je to dar Boží Trojice církvi. Víme, že je středem a základem křesťanova duchovního života.**⁴⁵

Křesťanské poselství je *performativní*. To znamená, že evangelium a liturgie, která ho předkládá našemu bytí, není jen pouhým sdělením čehosi, co je možné se dozvědět, ale jde o sdělení, které účinně působí, vytváří skutečnosti a mění život.⁴⁶

Nikdo se zdravým rozumem a nadpřirozeným chápáním nemůže zastávat názor, že liturgie je věc kněží, nebo že kněží „slouží“ a lid se „účastní“. Svatý Josemaría, velmi vzdálen tomuto názoru, podněcoval účast všech: od chápání těsného spojení bohoslužby slova s bohoslužbou oběti nebo esenciálního rozměru uctívání při slavení, až po maličkosti jako užívání misálu pro věřící pro usnadnění jejich účasti – nejdříve srdcem a poté slovy a danými gesty. Slyšel jsem, že už ve třicátých letech minulého století chtěl (aby utvrdil tento podnět), aby se mše vedla jako dialog s hlasitými odpověďmi na to, co se modlí kněz. Tehdy to nebylo zvykem; chybělo třicet let do II. vatikánského koncilu.

Bohoslužba slova

20. Celá historie vykoupení a liturgie, která ji slaví a zpřítomňuje, se vyznačuje Boží iniciativou, která nás volá a čeká na odpověď každého z nás, s láskou, která později určuje celý náš den, s úmyslem, aby se oltářní oběť projevovala po celých čtyřiaadvacet hodin.

Slavení bohoslužby slova při mši svaté je opravdový dialog, který vyžaduje diskrétní odpověď: je to Bůh, který promlouvá ke svému lidu, a lid si osvojuje toto *Boží slovo* skrze ticho, zpěv, atd. Připojuje se k této zvěsti, když vyznává svou víru v kředu a když se plný důvěry utíká se svými prosbami k Pánu.⁴⁷ Skrze čtení k nám Utěšitel **mluví lidskými slovy, aby náš rozum poznával a uvažoval, naše vůle se upevňovala a naše konání dařilo.**⁴⁸ Aby se čtení promítlo do našeho života a stalo se skutečností, záleží na Boží milosti, ale také na přípravě a horlivosti toho, kdo je čte, poslouchá a rozjímá o nich. „Skrze svatá Písma jsme skutečně vedeni k ctnostným činům a čiré kontemplaci.“⁴⁹

Zde se nám vyjevuje jasný okamžik sebezpytování a nápravy. Jaké plody každodenně získáváme čtením těchto textů při mši svaté? Využíváme ty okamžiky ticha po evangeliu, abychom na sebe aplikovali Pánovo učení? Připomenul jsem, jak „jsme mnozí byli svědky toho, jak se svatý Josemaría vždy *vnořil* do čtení při mši svaté – to bylo zřejmě už ze zabarvení jeho hlasu. Vždy se opakovalo totéž: po slavení oltářní oběti si poznamenal věty, které se ho zvláště dotkly, aby o nich později rozjímал. Tak se pravidelně obohacovala jeho duše a jeho kázání. Snažme se napodobovat tak dobrého učitele. Bůh se nám zjevil, abychom ho stále více a lépe poznávali a abychom ho dávali poznat ostatním, přirozeně, bez ohledů na okolí.⁵⁰

Eucharistická liturgie

21. V této části mše svaté se kněz neobrací v zásadě na shromážděné věřící. Duchovní a vnitřní zaměření všech, kněze y věřících, je *versus Deum per Iesum Christum*, na Boha skrze Ježíše Krista. V eucharistické liturgii **se kněz a lid samozřejmě nemodlí jeden k druhému, nýbrž všichni k jedinému Pánu. Proto se během modlitby dívají stejným směrem, na Kristův obraz**

⁴⁴ Srv. II. vatikánský koncil, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, č. 2.

⁴⁵ Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 87.

⁴⁶ Srv. Benedikt XVI., Encyklika *Spe salvi*, 30.11.2007, č. 2.

⁴⁷ Viz. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 55.

⁴⁸ Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 89.

⁴⁹ Svatý Jan z Damašku, *O pravoslavné víře*, IV, 17 (PG 94, 1175).

⁵⁰ *Žít mši svatou*, Rialp, Madrid 2010, str. 65-66.

*v apsidě nebo na kříž nebo jednoduše směrem k nebi, tak jak to učinil Pán ve své kněžské modlitbě v noci před svým umučením.*⁵¹ Jak nám v životě pomáhá toto společné uctívání, toto setkání s přicházejícím Pánem, tento náš pohled na kříž na oltáři!

22. Při slavení Svátosti oltářní je nezbytná poslušnost a zbožnost, které jsou úzce spojeny. Jsou také základními předpoklady k tomu, aby slavení liturgie bylo pramenem a vrcholem života církve a každého křesťana. Zvláště poslušnost, protože „slova a obřady liturgie jsou věrným a po staletí zrajícím výrazem Kristova smýšlení a učí nás smýšlet jako on (srov. Flp 2,5). Tím, že svou mysl připodobňujeme těmto slovům, pozvedáme svá srdce k Pánu.“⁵² Zde je podstata toho, proč máme poslouchat a milovat každé slovo nebo gesto: umožňují, že přijmeme Boží dar, pomáhají nám být *alter Christus, ipse Christus*.

II. vatikánský koncil připomenul, že plný účinek liturgie záleží také na tom, aby všichni věřící, kněží i laici, přistupovali k posvátné liturgii se správnou přípravou ducha, aby uvedli své myšlení v soulad s ústním projevem. A Benedikt XVI. vysvětloval, že při obřadech *hlas, slova předcházejí naši mysl. Běžně tomu tak není. Nejdříve se myslí a teprve potom se myšlenka promění ve slova. Ale zde první přichází slova. Posvátná liturgie nám předkládá slova; my se do nich musíme vžít, musíme nalézt shodu se skutečností, která nás předchází (...). Toto je první podmínka: my sami musíme přijmout za vlastní strukturu, znění liturgie, Boží slovo. Tak se naše slavení liturgie skutečně stane slavením ‚společně s‘ církví. Naše srdce se zvětšilo a my neděláme ‚něco‘, nýbrž ‚společně s‘ církví rozmlouváme s Bohem.*⁵³

V životě svatého Josemarí se sjednocuje obdivuhodným způsobem zbožnost a poslušnost a společně tak vytvářejí příklad něčeho zcela reálného: **Žádným jiným způsobem nemůžeme lépe dokázat svůj nesmírný zájem o svatou Oběť a svou lásku k ní než pečlivým dodržováním i těch nejdrobnějších pravidel obřadu předepsaného moudrostí církve.**

Kromě Lásky nám musí naléhavě ležet na srdci i „potřeba“ podobat se Ježíši Kristu, a to nejen uvnitř, ale i zevnějškem. V širokém prostoru křesťanského oltáře je nutné se pohybovat s rytmem a harmonií poslušné svatosti, která se ztotožňuje s vůlí snoubenky Kristovy, a tedy s vůlí samotného Krista.⁵⁴

Byl bych rád, kdyby nám toto krátké rozvažování o mši svaté pomohlo roznítit zájem o liturgii, o tento pokrm a nezbytnou součást duchovního života. Jak bych mohl nepřipomenout, že náš Zakladatel napsal už v roce 1930, že všichni v Díle **musí vytrvale a se zájmem sledovat všechna liturgická ustanovení, i ta, která by se zdála méně důležitá. Kdo miluje, nenechá si ujít žádnou drobnost. Tak jsem to viděl: tyto maličkosti jsou obrovská věc: láska. Poslouchat Svatého otce i v tom nejmenším znamená milovat ho. A milovat Svatého otce znamená milovat Krista a jeho matku, naši nejsvětější matku Marii. My usilujeme pouze o toto: protože je milujeme, chceme *omnes, cum Petro, ad Iesum per Mariam.***⁵⁵

FORMACE V KATOLICKÉ DOKTRÍNĚ

23. Kdo upřímně miluje Boha, cítí se podněcován k tomu, aby ho poznával stále více a lépe. Nespokojí se pouze s povrchním stykem, snaží se co nehlouběji pochopit vše, co s Ním souvisí. **Touhu získat tyto teologické vědomosti, spolehlivou a pevnou křesťanskou nauku, vyvolává**

⁵¹ Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., *Opera omnia*, vol. XI, Předmluva.

⁵² Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, Instr. *Redemptionis sacramentum*, 25.3.2004, č. 5.

⁵³ Benedikt XVI., Setkání s kněžími diecéze Albano, 31.8.2006.

⁵⁴ Svatý Josemaría, *Výheň*, č. 833.

⁵⁵ Svatý Josemaría, *Osobní poznámky*, č. 110 (17.11.1930). Cit. uvedená donem Alvarem del Portillo, *Dopis* 15.10.1991.

především přání seznámit se s Bohem a zamilovat si ho. Současně to však přivádí věřící duše k tomu, aby hlouběji poznaly tento svět, který je dílem Stvořitelovým.⁵⁶

Proto formace, kterou Opus Dei poskytuje svým věřícím, z doktrinálně-náboženského hlediska směřuje k tomu, abychom dostali učení církve a prohloubili jeho znalost.

Se stejným pohledem (směrem k Bohu a ke světu) ukázal blahoslavený Jan Pavel II. současnou potřebu vzdělávat se v katolickém učení. „Stále naléhavějším se dnes ukazuje *teologické vzdělání* laiků, nejen z důvodu přirozeného dynamismu prohlubování jejich víry, ale i proto, aby světu s jeho těžkými a komplexními problémy mohli dát odpověď na otázku po ‚naději, kterou mají‘. Je tedy absolutně nutná systematická *katecheze*, přizpůsobená věku a různým životním podmínkám, a trvalejší vliv na *kulturu* jako odpověď na věčné otázky, které i dnes zneklidňují člověka i celou společnost.“⁵⁷

Od počátků Opus Dei, dokonce ještě dříve, svatý Josemaría projevoval zvláštní zájem o to, aby osoby, kterým se věnoval po duchovní stránce, prohlubovaly svou doktrinálně-náboženskou formaci, protože **každý musí podle svých možností usilovat o opravdové, vědecké studium víry.**⁵⁸

24. Jak napsal svatý Řehoř Veliký, „k ničemu je zbožnost, pokud chybí úsudek vědy“⁵⁹ a „věda není nic bez přínosu zbožnosti“⁶⁰. Náš Zakladatel naléhal, aby studium doktríny bylo doprovázeno upřímným duchovním životem, důvěrným stykem s Ježíšem Kristem v modlitbě a ve svátostech a synovskou oddaností Panně Marii. Učil, že **pravda je vždy svým způsobem posvátná. Je to Boží dar, Boží světlo, které nám ukazuje cestu za Tím, kdo je Světlem ve své podstatě. A to se děje zvláště tehdy, když se o pravdě uvažuje v nadpřirozené rovině. Je tedy třeba zacházet s ní s úctou, s láskou (...). Kromě toho jsme přesvědčeni o tom, že tato Boží pravda nás přesahuje, že naše slova nemohou plně vyjádřit její nádheru, ba že je dokonce možné, že ji plně nechápeme a jsme jako ti, kdo předávají zprávu, které zcela nerozumí.**⁶¹

Úsilí Prelatury o důkladné vzdělání všech svých věřících a mnoha dalších osob v doktrinální oblasti stojí za to – zvláště v okamžicích jako v dnešní době, kdy se tato potřeba ukazuje jako zvláště naléhavá. Jako radostná skutečnost se tedy jeví dávné tvrzení našeho Zakladatele: **celé Dílo je jedna velká katecheze konaná živou, prostou a bezprostřední formou v nitru společnosti.**⁶²

Věrnost magisteriu a svoboda v názorových věcech

25. Doktrinální formace zahrnuje všechny oblasti od filosofie po teologii, kanonické právo, atd. Skrze tuto přípravu, která se v případě numerářů a numerářek a mnoha přidružených rovná vzdělávacím programům studovaným na pontifikálních univerzitách, se přispívá tomu, aby se ve všech vrstvách společnosti nacházely osoby rozhodnuté vydávat živé svědectví o evangeliu slovy i skutky: *buďte stále připraveni* – píše svatý Petr – *obhájit se před každým, kdo se vás ptá po důvodech vaší naděje* (1 Petr 3, 15).

V souladu se směrnicemi církevního magisteria je v nejrůznějších filosofických a teologických výkladech zvláště důležitá doktrína učitele církve. Tak se naplňuje doporučení

⁵⁶ Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 10.

⁵⁷ Jan Pavel II., Apoštolský list *Christifideles laici*, 30.12.1988, č. 60.

⁵⁸ Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 10.

⁵⁹ Svatý Řehoř Veliký, *Moralia*, I, 32, 45 (PL 75, 517).

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Svatý Josemaría, *Dopis 24.10.1965*, č. 24-25.

⁶² Svatý Josemaría, *Dopis 11.3.1940*, č. 47.

II. vatikánského koncilu a mnoha římských biskupů: „Učit se hlouběji pronikat do tajemství spásy pod vedením svatého Tomáše a objevovat jejich vzájemnou souvislost.“⁶³

Svatý Josemaría se tohoto držel a připomínal to profesorům pověřeným vést všeobecná studia Prelatury. Zároveň vysvětloval, s myslí otevřenou pro rozvoj teologické vědy, že na základě tohoto doporučení **nemůžeme vyvozovat, že bychom se měli omezit na pouhé přijetí a opakování učení svatého Tomáše.**

Jedná se o něco zcela jiného: musíme zcela jistě pěstovat učení andělského učitele, ale tak, jak by je pěstoval on, kdyby zde byl. Někdy tak bude třeba dokončit to, co on mohl pouze začít; proto si osvojujeme i pravdy objevené ostatními autory.⁶⁴

Slovy našeho Otce jsem tak připomenul základní charakteristiku ducha Opus Dei: **nemáme žádnou jinou společnou doktrínu než magisterium Svatého stolce. Přijímáme vše, co přijímá magisterium, a odmítáme vše, co magisterium odmítá. Pevně věříme všemu, co stanoví za pravdu víry, a zároveň si osvojujeme vše, co vychází z katolické doktríny.**⁶⁵ A uvnitř této rozsáhlé doktríny at' si každý z nás utvoří svůj vlastní názor.⁶⁶ Statuta Prelatury zakazují – jak řekl náš Zakladatel –, aby Opus Dei vytvořilo nebo přijalo za vlastní určitou filosofickou či teologickou školu.⁶⁷ To kromě lásky ke svobodě vyjadřuje základní eklesiologický fakt: členové prelatury jsou běžní křesťané nebo případně sekulární kněží se stejnou svobodou názoru jako ostatní katolíci.

APOŠTOLSKÁ FORMACE

26. Hluboké poznání základních náboženských pravd a etických a morálních aspektů vykonávání práce je též důležité pro rozsáhlou apoštolskou činnost v profesním prostředí, kde se každý pohybuje. **Světlo Kristova učedníka nesmí zůstat dole v údolí, ale musí svítit na vrcholu hory, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích (Mt 5,16).**⁶⁸

Zcela jistě je mnoho osob s velkým srdcem, schopných zamilovat si Boha, kterým však chybí světlo učení, které by dalo směr a smysl jejich životu. A křesťanům připadá povinnost a potěšení poskytnout jim je. Jeden úryvek z Nového zákona to jasně dokazuje. Na pokyn Ducha svatého se Filip ubíral po cestě do Gazy. Projížděl tudy kočár, ve kterém se vracel vysoký hodnostář, vyslanec etiopské královny, zpět do své země, poté co vykonal pout' do Jeruzaléma. *Filip k němu přiběhl a slyšel, že čte proroka Izaiáše. Řekl mu: „A rozumíš tomu, co čteš?“ On odpověděl: „Jak bych mohl, když mi to nikdo nevyložil!“ A požádal Filipa, aby nastoupil a sedl si vedle něho (Sk 8, 30-31).*

To je úkol svěřený katolíkům: oznamovat v pokoji a vytrvale dobrou Ježíšovu zvěst a hlásáním zjeveného učení zamezovat náboženské neznalosti. **Křesťanský apoštolát, a teď mám konkrétně na mysli apoštolát obyčejného křesťana, apoštolát ženy nebo muže, který žije jako jeden mezi sobě rovnými, je velkou katechezí, při které se osobním stykem, opravdovým a věrným přátelstvím probouzí v ostatních lidech hlad po Bohu a pomáhají se jim odhalovat nové obzory; to vše prostě, přirozeně, jak už jsem řekl, příkladem dobře prožívané víry, laskavým slovem plným síly Boží pravdy.**⁶⁹

⁶³ II. vatikánský koncil, Dekret *Optatam totius*, č. 16; srv. Pius XII., Promluva, 24.6.1939; Pavel VI., Promluva, 12.3.1964; Jan Pavel II., Encyklika *Fides et Ratio*, 14.9.1998, č. 43.

⁶⁴ Svatý Josemaría, *Dopis z 9.1.1951*, č. 22.

⁶⁵ Svatý Josemaría, *Dopis ze 14.2.1964*, č. 1.

⁶⁶ Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, 30.4.1961.

⁶⁷ Srv. *Codex Iuris particularis seu Statuta Prælatuæ Sanctæ Crucis et Operis Dei*, č. 109.

⁶⁸ Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 10.

⁶⁹ *Ibid.*, č. 149.

Musíme horoucně rozšiřovat Kristovu pravdu, získat ostatní pro ten poklad, který jsme obdrželi, aby pocítili, že *není nic krásnějšího, než když k nám dospěje a když nás překvapí evangelium, Kristus. Není nic krásnějšího, než poznat Ho a předávat druhým přátelství s Ním.*⁷⁰

27. V dekretu o apoštolátu laiků II. vatikánský koncil učí, že „apoštolát může dosáhnout plné účinnosti jen díky mnohostranné a ucelené výchově. Vyžaduje ji nejen trvalý duchovní a intelektuální pokrok samotného laika, nýbrž i různé okolnosti věcné, osobní a pracovní, kterým se jeho snažení musí přizpůsobit. (...) Mimo výchovu všem křesťanům společnou vyžadují četné formy apoštolátu vzhledem k různosti lidí a okolností výchovu specifickou a zvláštní.“⁷¹

V posledních letech vyžaduje toto úsilí duší větší nasazení, aby bylo možno odolávat rychle postupujícímu sekularismu, který se trvale usadil dokonce i v tradičních křesťanských zemích. Opět prodchnout Kristovým duchem kořeny těchto národů je právě cíl nové evangelizace.⁷² V Prelatuře je proto každý směřován a vybízen k uskutečňování úkolu šířit evangelium, který přijal křtem, v duchu a se specifickými prostředky Opus Dei, prostřednictvím **apoštolátu přátelství a důvěry**.

Jan Pavel II. připomínal, že svět „vyžaduje věrohodné hlasatele evangelia, z jejichž života vyzáří krása evangelia spolu s Kristovým křížem a zmrtvýchvstáním. (...) Každý pokřtěný musí jako Kristův svědek dostat formaci přiměřenou svému stavu, a to nejen proto, aby jeho víra nevyprahla pro nedostatek péče v nepřátelském prostředí, jakým je ono světské, nýbrž také proto, aby podporoval a podněcoval vydávání evangelizačního svědectví.“⁷³

Osobní apoštolát přátelství a důvěry

28. Náš Pán přišel na zem, aby všechny duše získaly věčný život, a počítá také se svými učedníky: *ut eatis*, opakuje nám křesťanům stejně jako apoštolům, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo (srv. Jan 15, 16). Proto, děti moje, musíme rozšířit jeho učení ve všech nejrůznějších prostředích, protože chceme získat pro Pána všechny duše. Ale rozumí se, že začneme těmi, kdo jsou nám nejbliž.

V prelatuře Opus Dei, jak jsem již řekl, upřednostňujeme **apoštolát přátelství a důvěry**, jak ho nazýval svatý Josemaría. Osobní styk, ve kterém srdce vlije do srdce toho druhého své poznání Krista a svou lásku k němu, a tak umožní, aby se druhý otevřel jemným podnětům milosti.

Přátelství předpokládá (a zároveň je i vytváří) společné sdílení dojmů a tužeb. Ale to, „kde se toto společenství v první řadě realizuje, je při společném soužití (...). Právě proto je společné soužití tak vlastní přátelství.“⁷⁴ Tímto stykem se uskutečňuje první krok na cestě přátelství. Proto nám působí radost využívat příležitosti poznat nové přátele, které nám přináší naše profesní a sociální činnosti – s cílem pomoci jim a také se od nich učit, protože přátelství je nezbytně oboustranné. Náš Otec nás vyzýval, abychom se chovali jako *Kristus jdoucí kolem* lidí cestami běžného života. **Pán nás chce využít k tomu, aby se spřátelil s lidmi na zemi – využije našich vztahů s lidmi, naší schopnosti milovat a dát se milovat, kterou nám udělil.**⁷⁵

Mezi vlastnostmi tohoto způsobu služby je zvláště patrná nutnost dokázat se přizpůsobit schopnostem a povaze každého, tak aby rozuměl tomu, co od nás slyší. Svatý Josemaría nazýval toto úsilí o to, aby nám bylo rozumět, **darem jazyků**, který se objevuje jako ovoce milosti, modlitby a osobní přípravy k tomu, aby učení církve znělo v uších posluchačů v nových

⁷⁰ Benedikt XVI., Homilie při mši svaté na zahájení pontifikátu, 24.4.2005.

⁷¹ II. vatikánský koncil, Dekret *Apostolicam actuositatem*, č. 28.

⁷² Srv. Benedikt XVI., Encyklika *Caritas in veritate*, 29.6.2009, č. 29; Homilie ze dnů 19.10.2006, 11.6.2007, 12.3.2010, 24.9.2011 a další.

⁷³ Jan Pavel II., Apošt. exhortace *Ecclesia in Europa*, 28.6.2003, č. 49.

⁷⁴ Svatý Tomáš Akvinský, *Komentář k Etice Nikomachovi*, IX, 14.

⁷⁵ Svatý Josemaría, *Dopis 9.1.1932*, č. 75.

odstínech. **Je třeba opakovat totéž, ale různými způsoby. Je to forma, která musí být stále nová a různá, ne doktrína.**⁷⁶

Jde o to napodobovat Ježíše, který vykládal nejnáročnější učení prostřednictvím podobenství a srovnání, kterým mohli rozumět všichni, každý podle svých schopností. Podněcujeme přání vykládat křesťanské pravdy atraktivní formou: *Vaše řeč ať je vždycky laskavá a jadrná. Pak budete umět dát každému správnou odpověď* (Ko 4, 6). Nejedná se o žádnou formalitu, o to, abychom působili vzdělaně, jde o to, aby to, co říkáme, mělo obsah a abychom hledali Boží slávu a dobro pro duše.

29. V tomto kontextu se ukazuje jako zvláště důležitá znalost Písma svatého (Starého i Nového zákona), která je plodem pravidelné četby a pozorné meditace. Nedávno to připomněl papež Benedikt XVI. v apoštolské exhortaci *Verbum Domini* o Božím slovu v poslání církve. V ní papež říká, že mezi jinými velkými světci, kterým Pán udělil zvláštní světlo k prohloubení duchovního chápání Bible, se tento paprsek světla ukazuje na *svatém Josemaríovi Escrivá a jeho kázání o všeobecném povolání ke svatosti*.⁷⁷

Svatý otec píše, že *důležitým momentem pastorační animace církve, v níž lze moudře odhalovat ústřední místo Božího Slova, je katecheze, která ve svých odlišných formách a fázích vždycky musí doprovázet Boží lid*.⁷⁸ A vysvětluje, jak *setkání učedníků z Emauz s Ježíšem, popisované evangelistou Lukášem (Lk 24,13-35), představuje v jistém smyslu vzor katecheze, jejímž jádrem je „výklad Písma“, který je s to podat jedině Kristus (srv. Lk 24,27), který ukazuje jejich naplnění v sobě samém. Tímto způsobem dochází k obrození naděje, jež je silnější než každá porážka a jež činí z učedníků přesvědčené a věrohodné svědky Zmrtvýchvstalého*.⁷⁹ Nepřipomínají vám tato slova nadšené tvrzení našeho Otce, že **teď jsou Emauzy celý svět, protože Bůh posvětil všechny Boží cesty na této zemi**?⁸⁰

Vzpomeňte na to, jak nám předal poselství tohoto úryvku ze svatého Lukáše. Říkal, že **celý Kristusův život je Božský příklad, který máme napodobovat, ale to, co nám vypráví evangelista ve scéně v Emauzech, se nás týká zvláštním způsobem**.⁸¹ Tuto scénu použil také jako příklad osobního apoštolátu přátelství a důvěry. Kládl zvláštní důraz na jednu věc: je nutné, abychom se chopili iniciativy, abychom nabízeli lidem své přátelství a pomáhali jim v jejich hledání Boha, respektujícíce a hájícíce jejich soukromí a svobodu.

Na cestě do Emauz jde Zmrtvýchvstalý za dvěma učedníky vracejícími se domů a zkroušenými bolestnými událostmi, které zažili, utrpením a smrtí Pána. Tento Ježíšův čin nás učí, že přátelství znamená sdílet radosti a smutky našich přátel a vyžaduje naše pochopení a čas. **Kristus kráčí s těmito muži, kteří už ztratili téměř všechnu naději, zdá se jim, že život nemá smysl. Kristus chápe jejich bolest, proniká do jejich srdcí a odhaluje jim něco ze života, který v něm přebývá**.⁸² Stejným způsobem musíme sdílet obavy, radosti a nesnáze těch, s kterými se stýkáme – jsme jako každý druhý z našich kolegů ze zaměstnání a nic nás od nich nedělí: nádherný znak našeho ducha je, že Dílo nevytrhává nikoho z jeho prostředí a vyzývá nás, abychom byli ve světě, aniž bychom se stali světskými.

Tak se máme chovat v prostředí, ve kterém se pohybujeme, aniž bychom ztratili ze zřetele (pokud jsme věrní), že Ježíš Kristus v nás působí a přeje si využít našeho příkladu a slova, aby získal další osoby a aby nás zároveň ony svým přátelstvím obohacovaly. Je zcela pochopitelné, že opravdoví přátelé spolu sdílejí své radosti a trápení, své činnosti a samozřejmě i největší poklad,

⁷⁶ Svatý Josemaría, *Dopis 30.4.1946*, č. 71.

⁷⁷ Benedikt XVI., Apošt. exhortace *Verbum Domini*, 30.9.2010, č. 48.

⁷⁸ *Ibid.*, č. 74.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ Svatý Josemaría, *Boží přátelé*, č. 314.

⁸¹ Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, duben 1951.

⁸² Svatý Josemaría, *Jít s Kristem*, č. 105.

který křesťan vlastní, totiž Kristův život. Budeme s nimi mluvit o Bohu, o radosti, kterou nám působí mít ho v naší duši, o obrovské hodnotě, kterou může pouze on udělit lidské existenci.

Když křesťané takto jednají, účinně spolupracují na evangelizačním poslání církve. Vkládají Krista do srdcí a duší všech svých známých, aby tak pomáhali vztyčit Kříž na vrchol každé lidské činnosti.

Apoštolát v rodině a s mladými

30. Je mnoho činností, které pomáhají rozšiřovat Boží království. Některé však mají objektivně větší důležitost v závislosti na každé době a místu. Rodina, formování mládeže, svět kultury představují velkou měrou výzvu k nové evangelizaci, ke které podněcuje Svatý otec.

Rodina zcela nutně potřebuje, aby se znovu upevnila původní *prst'*, kterou si Bůh přál při stvoření světa a kterou si mnohé zvyky a občanské zákony mnoha zemí předsevzali pokazit. Jedná se o úkol nanejvýš důležitý, který my katolíci sdílíme s osobami ostatních vyznání i s osobami nevěřícími, které si jsou vědomy toho, že podpora rodiny – sdílení lásky mezi mužem a ženou, nerozlučitelné a otevřené životu – představuje nenahraditelný pilíř správného uspořádání společnosti a důležitý základ k tomu, aby lidé dosáhli pravdy a štěstí. Kromě toho, čeho můžeme dosáhnout společně s dalšími lidmi, můžeme i sami pomoci například v tom, aby si manželé vzájemně odpouštěli a lépe chápali, že jejich život je odevzdáním se druhému; a pokud se jedná o křesťanské manželství, aby pochopili, že se účastní tajemství spojení Krista s jeho církví. Tato oboustranná věrnost, projev opravdové lásky, představuje také cestu k dosažení nebe.

Apoštolátská činnost s mládeží bude vždy životně důležitou výzvou pro svět a pro církev, protože se jedná o formování těch, kteří později budou určovat směr společnosti a budou ji posunovat dále po cestách vyznačených Stvořitelem a Vykupitelem.

V této oblasti nabývá zvláštní důležitosti apoštolát zábavy a dobrého využívání volného času. Omezím se zde pouze na to, že vám připomenu to, co jsem napsal v roce 2002: že je nutné dát křesťanský obsah „zvykům, zákonům, módě, komunikačním prostředkům, uměleckých projevům. Všechny aspekty, které je možné nalézt ve středu bitvy o novou evangelizaci společnosti, ke které bez přestání vyzývá křesťany Svatý otec.“⁸³

Apoštolát a kultura

31. Široký svět myšlení a kultury, exaktních a humanitních věd a techniky se stále ukazuje jako zvláštní oblast, kterou je nutné objasňovat světlem evangelia. „Křesťané jsou povoláni k víře, která jim umožní kriticky se konfrontovat se současnou kulturou a odolávat jejím svodům, účinně zasahovat do kulturního, ekonomického, sociálního a politického prostředí, ukazovat, že společenství členů katolické církve a ostatních křesťanů je silnějším svazkem než jakékoliv etnické pouto, s radostí předávat víru novým generacím a budovat křesťanskou kulturu schopnou evangelizovat nejširší kulturní kontext, v němž žijeme.“⁸⁴

Apoštolát Díla je **bezbrehé moře**. Chceme otevřít náruč dokořán všem jako Kristus na kříži. Odtud pochází naše úsilí získat i ty od Boha nejdál od nás. Tak nás tomu učil svatý Josemaría, který měl rád, jak neustále opakoval, apoštolát *ad fidem*. Náš Otec nás povzbuzoval, abychom **projevovali zvláštní úsilí v apoštolátu *ad gentes*, s nevěřícími (...). Nejdříve – zopakuj to, co říkám vždycky – srdečným, upřímným a věrným přátelstvím.**⁸⁵ Když budeme využívat příležitostí, které vyplývají z nejrůznějších vztahů vznikajících při vykonávání profesní práce ve světě charakterizovaném globálností, bude snadné rozmlouvat s osobami jiných vyznání a náboženství nebo bez vyznání s přáním vzbudit v nich touhu poznat lépe Boha. Budeme pomáhat

⁸³ *Dopis*, 28.11.2002, č. 11.

⁸⁴ Jan Pavel II., Apošt. exhortace *Ecclesia in Europa*, 28.6.2003, č. 50.

⁸⁵ Svatý Josemaría, Zápisky z rodinného setkání, 15.4.1973.

dokonce i těm, kteří zaujímají negativní postoj ke katolické církvi, pokud s nimi budeme jednat mírně, s trpělivostí, porozuměním a starostlivostí.

Považuji za důležité především to – řekl Benedikt XVI. ve své promluvě k římské kurii –, že i lidé, kteří se považují za agnostiky nebo ateisty, nám jakožto věřícím mají ležet na srdci. Když mluvíme o nové evangelizaci, možná to v těchto lidech vzbuzuje obavy. Nechtějí sami sebe považovat za misijní objekty, ani se zříkat své svobody myšlení a vůle. Otázka po Bohu se však přesto týká i jich, třebaže nemohou věřit v konkrétní povahu jeho zájmu o nás.⁸⁶

I když se do aktivit tohoto typu zapojí ve zvláštní míře pouze někteří, vnímáme povinnost podporovat je svou modlitbou. Protože každý z nás, Božích dětí ve svaté církvi, chce žít pouze proto, aby zanesl Pánovo jméno všem národům a kulturám, až do posledního koutu země (srv. *Sk* 9, 15).

PROFESNÍ FORMACE

32. Vzhledem k tomu, že ustanovuje běžnou práci za stěžejní věc osobního posvěcování a za běžný rámec apoštolské práce svých věřících, je pochopitelné, že Prelatura podněcuje k dobré profesní formaci. **Studium, odborné vzdělání v jakémkoli oboru je u nás vážnou povinností.⁸⁷**

V nedávné době církevní magisterium začalo označovat práci za oblast, kde věřící laici hledají svou svatost (všichni při tom pamatujeme na učení svatého Josemaríi od roku 1928). Jde o to „vytvořit takovou spiritualitu práce, která pomůže všem lidem, aby se jejím prostřednictvím přiblížili k Bohu, Stvořiteli a Vykupiteli, aby se podíleli na jeho spasitelných plánech s člověkem a se světem a aby prohlubovali v svém životě přátelství s Kristem“.⁸⁸

Práce a jednota života

33. V homilii *Vášnivě milovat svět* svatý Josemaría zdůrazňoval důležitost *jednoty života* křesťana, která uvádí v jednotu zbožnost, práci a apoštolát. **Hlásal jsem to neustále slovy Písma svatého: svět není špatný, vždyť vyšel z Božích rukou, vždyť je jeho stvořením, vždyť Bůh na něho pohlédl a viděl, že je to dobré (srv. Gn 1, 7n). To my lidé ho děláme zlým a ošklivým, svými hříchy a svou nevěrností. Nepochybujte o tom, děti moje: jakýkoli únik před ctnostnými každodenními skutečnostmi je ve vašem případě, v případě mužů a žen ze světa, v rozporu s Boží vůlí.**

Naopak teď musíte pochopit - s novou jasností -, že Bůh vás volá k tomu, abyste mu sloužili v civilních, světských, hmotných činnostech lidského života, v laboratoři, v chirurgickém sále nemocnic, v kasárnách, na univerzitní katedře, v továrně, v dílně, na poli, doma, zkrátka v každé z obrovského množství prací nás každý den čeká Bůh. Mějte to na paměti: je něco svatého, božského, skrytého v nejběžnějších situacích, a je na každém z vás, abyste to našli. (...)

Není jiné cesty, děti moje: Buď budeme umět nalézat Pána ve svém běžném životě, nebo ho nenajdeme nikdy. Proto vám mohu říci, že naše doba potřebuje vrátit věcem a situacím, které se zdají nejobyčejnějšími, jejich vznešený původní smysl, dát je do služeb Božího Království, zduchovnit je tím, že z nich učiní prostředek našeho trvalého setkávání s Ježíšem Kristem a příležitost k takovému setkávání.⁸⁹

⁸⁶ Benedikt XVI., Promluva k římské kurii, 21.12.2009.

⁸⁷ Svatý Josemaría, *Cesta*, č. 334.

⁸⁸ Jan Pavel II., Encyklika *Laborem exercens*, 14.9.1981, č. 24.

⁸⁹ Svatý Josemaría, Homilie *Vášnivě milovat svět*, 8.10.1967 (in *Rozhovory*, č. 114).

Formace, kterou poskytuje Prelatura, směřuje k rozvoji nezbytného nadpřirozeného ducha, aby se každý snažil sloužit ostatním a konat svou práci co nejdokonaleji, a tak to proměňovat v nástroj k dosažení svatosti a apoštolátu. Proto musíme usilovat o dosažení nutného profesního věhlasu mezi svými kolegy, který se získá mnohaletým úsilím a pílí. Každý se vzdělává ve svém oboru jako všichni ostatní, na vysokých a odborných školách, v dílnách atd. Duch Díla nás podněcuje konat tuto odbornou přípravu stále lépe. Všichni máme naprostou volnost jak ve výběru své profese, tak v jejím vykonávání. Dílo pouze ukazuje, jak se posvěcovat v této oblasti, aniž by se vměšovalo do osobních pracovních okolností.

Vůbec nezáleží na druhu vykonávané práce, pokud je poctivá: **Co je důležitější – být profesorem na univerzitě v Sorbonně, nebo vykonávat domácí práce? Řeknu ti tohle: pokud jsi svatá, protože se posvěcuješ vykonáváním své práce, je to to nejdůležitější.**⁹⁰ A jindy dodal: **Když říkám, že si nejsem jistý, jestli je stejně důležitá nebo ještě důležitější práce žen, které pracují jako uklízečky na Navarrské univerzitě, než práce vládního výboru, nedělám si legraci. Pouze opakuji to, co jsem si vždy myslel. Úkol každé ženy, která radostně a z lásky vykonává svou práci, může být něco hrdinského, nic banálního, a samozřejmě může být také mnohem účinnější než práce nějakého slavného vědce, který myslí pouze na zveřejnění výsledků svých bádání. Opakuji: odpověď na otázku po tom, co je důležitější, záleží na lásce a oběti, která se do práce vkládá. Ovšem oběti příjemné, radostné a dobrovolné. Pokud je tomu naopak, je lépe ji vůbec nedělat.**⁹¹

Všichni katolíci mají povinnost dělat vše, co je v jejich silách, aby Kristus opravdu vládl ve společnosti, a tyto svaté touhy se projevují také ve snaze nabýt nutný profesní věhlas, *svítilnu*, která vyzařuje světlo Kristovo (srv. *Mk 4, 21*).

Studenti tak musí pociťovat povinnost získat dobré známky. Nezapomínejte na to, co napsal svatý Josemaría v *Cestě* a co sloužilo jako průvodce tolika generacím mladých po celém světě: **Pro moderního apoštola je hodina studia hodinou modlitby.**⁹²

Čistota úmyslu

34. Když dbáme o svou profesní přípravu, pamatujme zodpovědně na to, že všechna naše zaměstnání jsou vždy pouze *prostředkem* k dosažení svatosti a vykonávání apoštolátu. Je zcela nezbytné neztratit to v této době z vědomí, protože v dnešní vysoce konkurenční společnosti se velmi snadno umístí profesní zaměstnání na první místo všech aktivit, před ostatní povinnosti k Bohu, k rodině a ostatním lidem. Naléhám na vás slovy našeho Otce: **Pracujte tváří k Bohu, bez usilování o lidskou slávu. Někteří lidé považují práci za prostředek k dosažení pocty nebo k získání moci a bohatství, které uspokojí jejich osobní ctižádost, anebo k pocítění hrdosti nad vlastními schopnostmi.**

My, Boží děti v jeho Opus Dei, nikdy nepohlížíme na profesní práci jako na něco, co je spojené s egoismem, ješitností nebo pýchou. Vidíme ji pouze jako příležitost ke službě všem lidem z lásky k Bohu.⁹³ Proto (dodával náš Otec), **dobrý ukazatel toho, že jednáte s čistými úmysly, se kterými musíte konat vaši profesní práci, je právě způsob, jak využíváte společenských a přátelských vztahů vznikajících při vykonávání profese k tomu, abyste tyto duše přiblížili Bohu. V určitých případech – pokud jsou k tomu vhodné podmínky – tím, že je postavíte před problém jejich povolání.**⁹⁴

V rámci profesní přípravy se nutně musíme snažit o dobré poznání témat katolické doktríny, jež se zvláště týkají naší profese nebo témat, která jsou především aktuální v naší zemi. Ta se

⁹⁰ Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, 30.8.1961.

⁹¹ Svatý Josemaría, *Zápisky z rodinného setkání*, 10.4.1969.

⁹² Svatý Josemaría, *Cesta*, č. 335.

⁹³ Svatý Josemaría, *Dopis 15.10.1948*, č. 18.

⁹⁴ *Ibid.*, č. 31.

možná liší místo od místa, ale některá jsou závazná všude: například otázky spojené s manželstvím a rodinou, vzděláním, „evangeliem života“, bioetikou, spravedlností a láskou k bližnímu v pracovních vztazích,... Příklad poctivosti v plnění profesních, rodinných a společenských povinností tak představuje věrohodné svědectví, které máme všichni vydávat. „Jako následek vaší lidské a křesťanské poctivosti – napsal jsem vám – navíc vznikne ve vašem okolí, za šlechetné a bratrské spolupráce s mnoha muži a ženami dobré vůle, mnoho iniciativ přímo směřujících k řešení konkrétních sociálních problémů. V těchto chvílích pozvedám v díkyvdání své srdce k našemu Pánu, protože kolem Prelatury vzkvétají mnohé skutky solidarity – s pomocí mnoha katolických i nekatolických spolupracovníků –, které přispívají šíření spravedlnosti a míru na zemi a přinášejí desetitisícům lidí **silný a pokojný balzám lásky** – jak říkal náš Otec (*Jít s Kristem*, č. 183).

Apoštolská spontánnost

35. Děti moje, chtěl jsem vám opět připomenout, že **jediný cíl, jediné přání Opus Dei a každého z jeho dětí je sloužit církvi tak, jak si to ona sama přeje – v mezích našeho specifického povolání, které jsme dostali od Pána.**⁹⁵ Čas od času náš Otec mluvil o Opus Dei jako o **organizované dezorganizaci**, protože jeho charakteristický způsob spolupráce na poslání církve – tak jak ho chtěl Bůh – spočívá v poskytování formace (v různých aspektech). Může se říci, že prelatura Opus Dei věnuje celou svoji energii této činnosti, této katechezi. A vy se pak jednotlivě snažíte – s výbavou přijatých a vžitých vědomostí, s osobní svobodou a zodpovědností – dodat mízu křesťanského ducha do oběhu společnosti.

Když náš Otec odpovídal jednomu novináři na otázku týkající se tohoto tak charakteristického znaku Díla, vysvětlil, že **hlavní a zásadní význam přikládáme apoštolské spontánnosti člověka, jeho svobodné a zodpovědné iniciativě vedené působením Ducha, a nikoli organizačním strukturám, příkazům, taktikám a plánům připravovaným v centru, v sídle vedení.**⁹⁶

Na závěr se vrátím k tomu hlavnímu: budme jako křesťané den co den oddaní Bohu i ostatním. Svědomitě se snažme být věrnými římskému papeži, modleme se pravidelně za jeho osobu a úmysly. Žijme v upřímné a opravdové jednotě s biskupy a všemi katolíky. Naplníme se optimismem a vděčností Pánu při spoluúčasti na nové evangelizaci. Utíkejme se k přímě Panny Marie, Královny světa a Matky církve, aby nám z nebe získala potřebné milosti.

Jako zvláštního přímě jmenujeme samozřejmě svatého Josemaríu, který svým životem a učením ztvárnil ducha, přijatého od Boha 2. října 1928, aby se jeho synové a dcery a mnoho dalších lidí mohlo vydat po všech pozemských cestách a s milostí Ducha svatého je zbožšťovat.

S velkou láskou vám žehná

váš Otec

+ Javier

Řím 2. října 2011

⁹⁵ Svatý Josemaría, *Dopis 31.5.1943*, č. 1.

⁹⁶ Svatý Josemaría, *Rozhovory*, č. 19.